



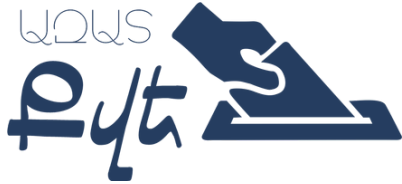
«ԱԶԱՏ ԲՎԵ» ԴԻՏՈՐԴԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ
ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

2026 Թ. ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 27

Կարճաժամկետ դիտորդական առաքելության զեկույց

Լոռու մարզ, Թումանյան խոշորացված համայնք



We Youth
NGO of Lori Region

Թումանյան համայնքի տեղական ինքնակառավարման մարմինների 2026 թ. սեպտեմբերի 27-ի ընտրությունների դիտարկումն իրականացվել է **«Ազատ Բլե»** դիտորդական առաքելության կողմից:

Առաքելությունն իրականացնող կազմակերպություններն են **«Երիտասարդները հանուն փոփոխության» քաղաքացիական հասարակության զարգացման ՀԿ-ն** և **«ՄԵՆՔ» Լոռու մարզի երիտասարդական ՀԿ-ն:**

Բովանդակություն

1. Առաքելության մասին	4
1.1. «Ազատ Քվե» դիտորդական առաքելությունը	4
1.2. Ընտրությունների մասին	4
1.3. Դիտարկման մեթոդաբանությունը և ընդգրկումը	5
2. Ընտրության օրվա դիտարկման արդյունքները	6
2.1. Ընտրողների իրազեկվածության մակարդակը	6
2.2. ՏԸՀ-ների պատրաստվածությունը, կազմը և քաղաքականացվածությունը	6
2.3. Տեղամասային կենտրոնների ֆիզիկական մատչելիությունը	7
3. Ամփոփում	9
4. Առաջարկություններ	10

1. Առաքելության մասին

1.1. «Ազատ Քվե» դիտորդական առաքելությունը

«Ազատ Քվե» դիտորդական առաքելությունը ստեղծվել է 2026 թ. մարտի 7-ին: Այն երիտասարդների կողմից ստեղծված և առաջնորդվող անկախ և անկողմնակալ քաղաքացիական նախաձեռնություն է, որի նպատակն է նպաստել Հայաստանում ազատ, արդար, թափանցիկ և ժողովրդավարական ընտրությունների անցկացմանը, ընտրական գործընթացների օրինականության ամրապնդմանը և հանրային վերահսկողության զարգացմանը:

Առաքելությունը գործում է անկախության, անկողմնակալության և քաղաքական չեզոքության սկզբունքներով՝ չաջակցելով և քարոզչություն չիրականացնելով որևէ քաղաքական ուժի կամ թեկնածուի օգտին կամ դեմ:

ՀՀ Ազգային ժողովի 2026 թ. հունիսի 7-ի ընտրություններից հետո առաքելությունը դիտարկել է նաև Լոռու մարզի Թումանյան համայնքի տեղական ինքնակառավարման մարմինների 2026 թ. սեպտեմբերի 27-ի ընտրությունները: Դիտարկումն իրականացրել են «Երիտասարդները հանուն փոփոխության» քաղաքացիական հասարակության զարգացման ՀԿ-ն և «ՄԵՆՔ» Լոռու մարզի երիտասարդական ՀԿ-ն:

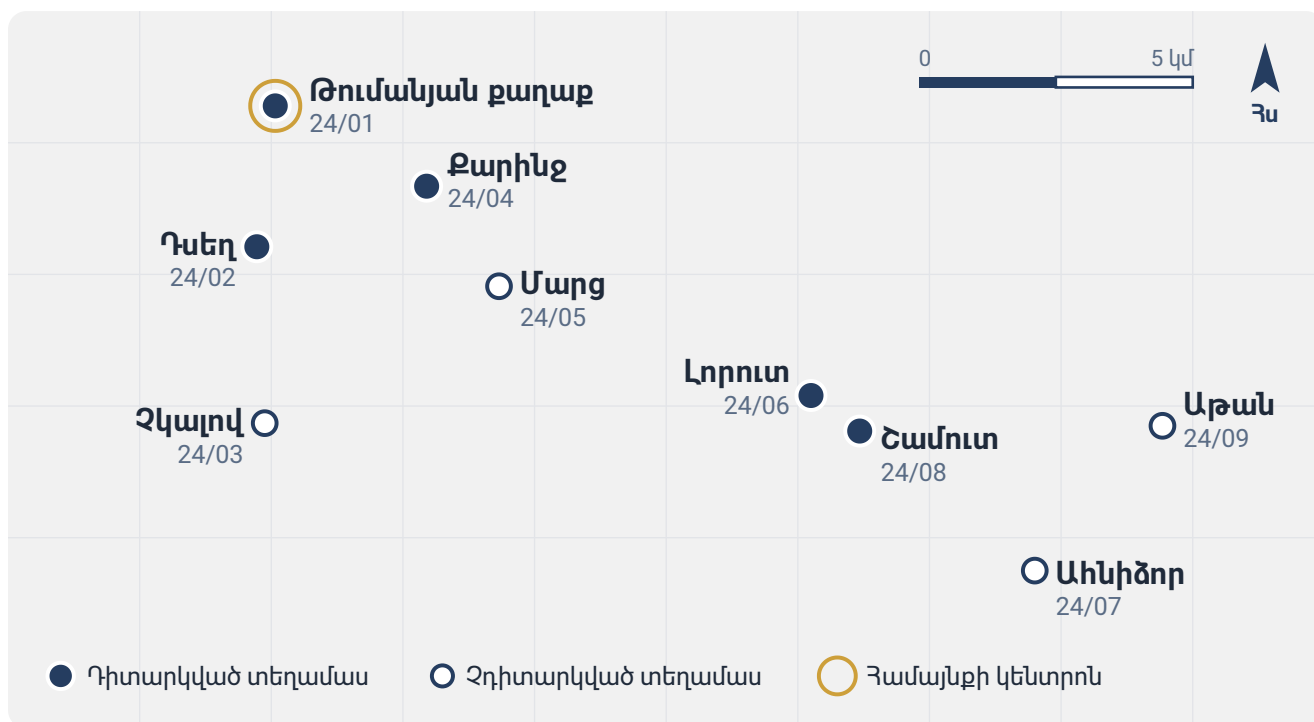
1.2. Ընտրությունների մասին

Թումանյան խոշորացված համայնքում 2026 թ. սեպտեմբերի 27-ին անցկացվել են համայնքի ավագանու ընտրություններ՝ համամասնական ընտրակարգով: ՀՀ ՆԳՆ միգրացիայի և քաղաքացիության ծառայության տրամադրած տվյալների համաձայն՝ ընտրությունների ընտրողների թիվը կազմել է **4953**:

Ընտրություններին մասնակցել է միայն «Քաղաքացիական պայմանագիր» կուսակցությունը, որի ընտրական ցուցակը գլխավորում է համայնքի գործող ղեկավարը: Միայն մեկ քաղաքական ուժ առաջադրված լինելու պարագայում քվեարկությունը կազմակերպվում է «կողմ» կամ «դեմ» ձևաչափով՝ երկու առանձին քվեաթերթիկներով:

Քվեարկությունն անցկացվել է թիվ 24 ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի կազմում ձևավորված 9 ընտրական տեղամասերում:

Թումանյան համայնքի ընտրական տեղամասերը



Սխեմատիկ քարտեզ՝ ըստ բնակավայրերի աշխարհագրական դիրքի:

1.3. Դիտարկման մեթոդաբանությունը և ընդգրկումը

- **Դիտարկման տեսակը՝** կարճաժամկետ դիտարկում՝ իրականացված բացառապես քվեարկության օրը (տեղամասերի բացումից մինչև ձայների հաշվարկի ավարտը):
- **Ընդգրկումը՝** համայնքի 9 ընտրական տեղամասերից 5-ը՝ Թումանյան քաղաք (24/01), Դսեղ (24/02), Քարինջ (24/04), Լորուտ (24/06) և Շամուտ (24/08):
- **Գործիքակազմը՝** ստանդարտացված հարցաշարեր, տեղամասային արձանագրություններ, գրանցամատյանում կատարվող գրառումներ և համակարգող կենտրոնի աշխատանք:
- **Լրացուցիչ աղբյուրներ՝** ԿԸՀ-ի կողմից հրապարակված տեղեկատվություն և տվյալներ:

2. Ընտրության օրվա դիտարկման արդյունքները

2.1. Ընտրողների իրազեկվածության մակարդակը

Դիտարկված տեղամասերում արձանագրվել է ընտրողների իրազեկվածության ցածր մակարդակ: Ընտրողների զգալի մասը բավարար չափով տեղեկացված չէր ընտրակարգի և քվեարկության ընթացակարգի վերաբերյալ:

Ընտրողներն առավելապես իրազեկված չէին միայն մեկ քաղաքական ուժ առաջադրված լինելու պարագայում կիրառվող «կողմ» կամ «դեմ» ձևաչափի մասին, մասնավորապես՝ երկու առանձին քվեաթերթիկներից մեկն ընտրելու և այն ծրարի մեջ դնելու կարգի վերաբերյալ:

Ազդեցությունը. իրազեկվածության պակասը տեղամասերում առաջացրել է կուտակումներ, շփոթմունք և դանդաղեցրել քվեարկության ընթացքը:

Պատճառները. պաշտոնական իրազեկման միջոցառումները կամ լիարժեքորեն չեն ընդգրկել համայնքի հեռավոր և գյուղական բնակավայրերը, կամ կիրառված տեղեկատվական մեթոդները բավարար չեն եղել ընտրողների լայն շրջանակին հասնելու համար:

2.2. Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների պատրաստվածությունը, կազմը և քաղաքականացվածությունը

ՏԸՀ-ների աշխատանքի դիտարկումը վեր է հանել լուրջ խնդիրներ՝ կապված անդամների մասնագիտական պատրաստվածության, հանձնաժողովների կազմի և անաչառության հետ:

Մասնագիտական պատրաստվածության պակաս

ՏԸՀ-ների մի շարք անդամներ ամբողջությամբ չէին տիրապետում ՀՀ ընտրական օրենսգրքով սահմանված ընթացակարգերին: Արդյունքում արձանագրվել են տեխնիկական և ընթացակարգային խախտումներ՝ հատկապես քվեարկության կազմակերպման, ընտրական փաստաթղթերի լրացման և ձայների հաշվարկի փուլերում:

Շահերի բախում և բարձր քաղաքականացվածություն

Դիտարկումը ցույց է տվել, որ ՏԸՀ-ների անդամների զգալի մասը համայնքապետարանի, համայնքային ենթակայության կազմակերպությունների աշխատակիցներ կամ դրանց հետ փոխկապակցված անձինք էին: Հանձնաժողովների այդ անդամները դրսևորել են ընդգծված քաղաքականացված վարքագիծ և կողմնակալ վերաբերմունք ի նպաստ համայնքի գործող ղեկավարի և նրա գլխավորած ընտրական ցուցակի:

Անկախ այն հանգամանքից, թե այդ անձինք անմիջական ազդեցություն գործադրել են ընտրողների վրա, թե ոչ, համայնքային ծառայության հետ կապված անձանց ներկայությունը տեղամասում՝ որպես ՏԸՀ անդամ, ընտրողների մոտ առաջացրել է վերահսկվածության ընկալում և կարող էր ազդել նրանց ազատ կամարտահայտման վրա:

Նման կազմով հանձնաժողովների գործունեությունը տեղամասերում առաջացրել է լարվածություն, խոչընդոտել ՏԸՀ-ների չեզոք աշխատանքին և էապես նվազեցրել ընտրական գործընթացի նկատմամբ վստահությունը:

2.3. Տեղամասային կենտրոնների ֆիզիկական մատչելիությունը

Թումանյան համայնքում տեղամասային կենտրոնների ֆիզիկական մատչելիությունը գնահատվել է ոչ բավարար: Ստորև ներկայացված են համայնքի բոլոր 9 տեղամասային կենտրոնների վերաբերյալ ԿԸՀ-ի հրապարակած մատչելիության տվյալները:

Տեղամաս	Բնակավայր	Տեղամասային կենտրոն	Քվեարկության սենյակի հարկ	Թեքահարթակ	Մուտքի մատչելիություն	Դիտարկվել է
24/01	Թումանյան ք.	Մշակույթի պալատ	2	Առկա չէ*	Անմատչելի	Այո
24/02	Դսեղ	Ակումբ	1	Առկա չէ	Անմատչելի	Այո
24/03	Չկալով	Հիմնական դպրոց	1	Առկա է	Մատչելի	Ոչ
24/04	Քարինջ	Հանդիսությունների սրահ	1	Առկա չէ	Մասամբ մատչելի	Այո
24/05	Մարց	Միջնակարգ դպրոց	1	Առկա չէ*	Անմատչելի	Ոչ
24/06	Լորուտ	Հանդիսությունների սրահ	1	Առկա չէ	Մասամբ մատչելի	Այո
24/07	Ահիձոր	Հանդիսությունների սրահ	1	Առկա է	Մատչելի	Ոչ
24/08	Շամուտ	Հիմնական դպրոց	1	Առկա չէ	Մասամբ մատչելի	Այո
24/09	Աթան	Մանկապարտեզ	1	Առկա չէ	Մասամբ մատչելի	Ոչ

Աղյուսակ 1. Տեղամասային կենտրոնների մատչելիությունը (աղբյուրը՝ ԿԸՀ):

* Թեքահարթակ առկա չէ, և ԿԸՀ տվյալների համաձայն՝ հնարավոր չէ կառուցել:

Մատչելիության խնդիրներ

Տեղամասային կենտրոնները տեղակայված են եղել հանրային շենքերում (դպրոցներ, մշակույթի պալատ, ակումբ, հանդիսությունների սրահներ, մանկապարտեզ): 9 տեղամասային կենտրոններից միայն 2-ում է առկա եղել թեքահարթակ (24/03 և 24/07), և միայն այդ երկուսի մուտքն է գնահատվել մատչելի: 4 կենտրոնի մուտքը գնահատվել է մասամբ մատչելի, 3-ինը՝ անմատչելի: Աստիճաններ

ունեցող 5 կենտրոններից և ոչ մեկում բազրիք առկա չի եղել: Թումանյան քաղաքի 24/01 տեղամասում քվեարկության սենյակը գտնվել է երկրորդ հարկում: Առաքելության դիտարկած 5 տեղամասերից և ոչ մեկում թեքահարթակ առկա չի եղել:

Բրայյան գրով ցուցանակներ և հաշմանդամության միջազգային խորհրդանշան առկա չեն եղել տեղամասային կենտրոններից և ոչ մեկում:

Ընտրական իրավունքի իրացում

Հաշմանդամություն ունեցող անձանց, տարեցների և տեղաշարժման դժվարություններ ունեցող ընտրողների համար քվեարկության սենյակ մուտք գործելը եղել է խիստ դժվար կամ անհնար, ինչը խախտել է բոլոր ընտրողների համար հավասար և մատչելի պայմաններ ապահովելու սկզբունքը:

3. Ամփոփում

Թումանյան համայնքի ՏԻՄ ընտրությունների օրը իրականացված կարճաժամկետ դիտարկման արդյունքում առաքելությունն արձանագրել է խնդիրներ երեք հիմնական ուղղությամբ:

- **Ընտրողների ցածր իրազեկվածություն՝** իրազեկման միջոցառումները չեն հասել համայնքի հեռավոր և գյուղական բնակավայրերի ընտրողներին, իսկ «կողմ» կամ «դեմ» քվեարկության ձևաչափի վերաբերյալ ընտրողները հատկապես տեղեկացված չեն եղել: Արդյունքում տեղամասերում առաջացել են կուտակումներ և շփոթմունք, դանդաղել է քվեարկության ընթացքը:
- **ՏԸՀ-ների անդամների ոչ բավարար պատրաստվածություն և քաղաքականացվածություն՝** ընթացակարգերին ամբողջությամբ չտիրապետելը հանգեցրել է խախտումների, իսկ համայնքապետարանի, համայնքային ենթակայության կազմակերպությունների և դրանց հետ փոխկապակցված անձանց ներգրավվածությունը՝ շահերի բախման և կողմնակալ վարքագծի:
- **Տեղամասային կենտրոնների ոչ բավարար մատչելիություն՝** 9 կենտրոններից միայն 2-ում է առկա եղել թեքահարթակ, իսկ դիտարկված 5 տեղամասերից և ոչ մեկում: Սա սահմանափակել է հաշմանդամություն ունեցող անձանց, տարեցների և տեղաշարժման դժվարություններ ունեցող ընտրողների մասնակցությունը:

4. Առաջարկություններ

Արձանագրված խնդիրների հիման վրա «Ազատ Թվե» դիտորդական առաքելությունը ներկայացնում է հետևյալ առաջարկությունները:

- 1. Ընտրողների իրազեկում.** ԿԸՀ-ի և քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների կողմից իրականացնել առավել թիրախային և հասանելի իրազեկման արշավներ՝ հատուկ շեշտադրմամբ խոշորացված համայնքների բնակավայրերում, այդ թվում՝ մեկ քաղաքական ուժ առաջադրված լինելու դեպքում կիրառվող «կողմ» կամ «դեմ» քվեարկության կարգի վերաբերյալ:
- 2. Հանձնաժողովների կազմ և չեզոքություն.** վերանայել ՏԸՀ-ներում համայնքային ծառայողների, համայնքապետարանի և համայնքային ենթակայության կազմակերպությունների աշխատակիցների ներգրավման պրակտիկան՝ շահերի բախումը բացառելու նպատակով, ինչպես նաև խստացնել քաղաքական չեզոքության ապահովման պահանջներն ու ՏԸՀ անդամների վերապատրաստումները:
- 3. Մատչելիության ապահովում.** ՏԻՄ-երի և ԿԸՀ-ի հետ համատեղ նախապես գույքագրել տեղամասային կենտրոնները և ապահովել դրանց լիարժեք ֆիզիկական մատչելիությունը (չափորոշիչներին համապատասխանող թեքահարթակներ, բազրիքներ, քվեարկության սենյակների տեղակայում առաջին հարկերում):



«ԱԶԱՏ ՔՎԵ» ԴԻՏՈՐԴԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆ



+37455303942



azatqve2026@gmail.com

Սեպտեմբերի 30, 2026 թ.